

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
PRAKTIKOS APŽVALGA
2018 M. SPALIO 1 D. – 2018 M. SPALIO 31 D.

APŽVALGĄ PARENGĖ LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
TEISMŲ PRAKTIKOS DEPARTAMENTAS

TURINYS

I. ADMINISTRACINĖS BYLOS, KYLANČIOS IŠ GINČŲ DĖL TEISĖS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SRITYJE.....	4
4. NORMINIŲ ADMINISTRACINIŲ AKTŲ TEISĖTUMO PATIKRA.....	4
<i>Dėl Turto ir verslo vertinimo metodikos teisėtumo.....</i>	<i>4</i>
6. SVEIKATOS APSAUGA	6
<i>Dėl kitoje ES valstybėje narėje gyvenančio ir savarankiškai dirbančio asmens pareigos mokėti privalomo sveikatos draudimo įmokas Lietuvoje.....</i>	<i>6</i>
8. UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS	7
<i>Dėl pažeidžiamų asmenų sulaikymo .....</i>	<i>7</i>
12. MOKESČIAI, ĮMOKOS IR KITI PRIVALOMIEJI MOKĖJIMAI.....	8
<i>Dėl delspinigių skaičiavimo už laiku neįvykdytą mokesstinę prievolę, kai šios prievolės vykdymas įsiteisėjusiu teismo sprendimu buvo perkeltas kitam asmeniui .....</i>	<i>8</i>
<i>Dėl mokesčių administratoriaus išankstinio įsipareigojimo dėl mokesčių teisės aktų nuostatų taikymo kaip administracinės bylos nagrinėjimo dalyko.....</i>	<i>9</i>
18. NUOSAVYBĖS TEISIŲ ATKŪRIMAS.....	9
<i>Dėl administracinių aktų, kuriais, atkūrus nuosavybės teises, perleistas valstybinės reikšmės miškas, ginčijimo, praėjus 10 metų terminui nuo nuosavybės teisių atkūrimo .....</i>	<i>9</i>
19. REGISTRAI	10
<i>Dėl dvigubo nuosavybės teisės registravimo Nekilnojamojo turto registre teisėtumo.....</i>	<i>10</i>
20. CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ ŽALĄ, ATsirADUSIĄ DĖL VALDŽIOS INSTITUCIJŲ NETEISĖTŲ VEIKSMŲ	11
<i>Dėl antrankių naudojimo gydymo įstaigoje .....</i>	<i>11</i>
21. VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSO ĮGIJIMAS, PASIKEITIMAS, PRARADIMAS IR ATSAKOMYBĖ.....	12
<i>Dėl ministro diskrecijos, sprendžiant dėl atranką laimėjusio asmens skyrimo į pavaldžios institucijos vadovo pareigas.....</i>	<i>12</i>
<i>Dėl garantijų atleidžiamam valstybės tarnautojui, auginančiam vaiką (vaikus) iki trejų metų .....</i>	<i>13</i>
<i>Dėl pagalbos nesuteikimo eismo įvykyje nukentėjusiam asmeniui (ne tarnybos metu), kaip pagrindo atleidimui iš tarnybos.....</i>	<i>14</i>
30. ENERGETIKA	15
<i>Dėl didelę įtaką turinčio subjekto statuso, kada Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisija praleido terminą atlikti rinkos tyrimą, kurio metu šis statusas gali būti pripažįstamas .....</i>	<i>15</i>
29. NACIONALINIŲ, EUROPOS SĄJUNGOS IR UŽSIENIO INSTITUCIJŲ FINANSINĖ PARAMA.....	16
<i>Dėl atsiskaitymo tvarkos pakeitimo kaip esminio sąlygų keitimo viešuosiuose pirkimuose.....</i>	<i>16</i>
II. ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENA	17
43. TEISĖ KREIPTIS Į TEISMĄ IR JOS REALIZAVIMAS	17
<i>Dėl politinės partijos teisės apskųsti sprendimą, susijusį su kitos politinės partijos galima politine reklama ir jos finansavimu .....</i>	<i>17</i>
<i>Dėl galimybės grąžinti žyminį mokesį po daugiau nei 2 metų nuo nutarties atsisakyti priimti skundą .....</i>	<i>18</i>
59. APELIACINIS PROCESAS	19
<i>Dėl teismo pareigos bylą išnagrinėti iš naujo, atnaujinus procesą dėl to, kad byla buvo išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo .....</i>	<i>19</i>

Šioje apžvalgoje vartojami **sutrumpinimai**:

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

ABTĮ – Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas

ESTT – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

EŽTT – Europos žmogaus teisių teismas

ES – Europos Sąjunga

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios LVAT procesinių sprendimų ir Specialiosios teisėjų kolegijos nutarčių dėl teisingumo santraukos, kurios LVAT nesaisto. Šis dokumentas yra skirtas tik informuoti. Oficialius nutarčių bei sprendimų tekstus galite rasti pasinaudoję interaktyviomis nuorodomis. Informacija dėstoma remiantis Teisėjų tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 13P-102-(7.1.2) patvirtintu Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi.

I. Administracinės bylos, kylančios iš ginčų dėl teisės viešojo administravimo srityje

4. Norminių administracinių aktų teisėtumo patikra

4.1. Centrinio valstybinio administravimo subjektų norminių administracinių aktų teisėtumas

Dėl Turto ir verslo vertinimo metodikos teisėtumo

Byloje pagal pareiškėjo Lietuvos Respublikos Seimo nario pareiškimą buvo tiriamas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 patvirtintos Turto ir verslo vertinimo metodikos (toliau – ir Metodika) 58.1, 58.2, 60, 76–78, 81, 82 punktų teisėtumas. Pareiškėjo nuomone, ginčytomis Metodikos nuostatomis neįtvirtinant pareiškėjo nurodomo teisinio reguliavimo, Metodika yra neišsami, neįgyvendinanti įstatymų leidėjo valios į Metodiką perkelti ne tik metodus, bet ir jų taikymo procedūras bei tvarką, šios nuostatos prieštarauja konstituciniam įstatymų viršenybės principui bei Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo (toliau – Įstatymas) 6 straipsnio 2 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad nuostata, reglamentuojančių konkrečius turto vertinimo metodus bei jų taikymo procedūras, Įstatyme nėra įtvirtinta. Vadinas, vertintojai, atlikdami turto arba verslo vertinimą, taiko vieną iš Tarptautiniuose vertinimo standartuose (toliau – ir TVS), Europos vertinimo standartuose (toliau – ir EVS) ir Metodikoje nurodytų turto vertinimo metodų ir vadovaujasi šiuose dokumentuose aprašytais turto vertinimo procedūromis bei tvarka. Iš Įstatymo 6 straipsnio 2 dalies nuostatos formuluotės matyti, jog Metodikai, kaip įstatymo įgyvendinamajam teisės aktui, nustatyti tokie reikalavimai: 1) joje turi būti nurodytos TVS ir EVS nustatytų metodų šiuose standartuose nustatytais turto arba verslo vertinimo atvejais taikymo procedūros ir tvarka; 2) TVS ir EVS nustatytų metodų taikymo procedūros ir tvarka turi būti nurodytos išsamiai. Atsižvelgiant sąvokų „procedūra“ ir „tvarka“ reikšmes bendrinėje kalboje ir jų vartojimo specialiojoje kalboje kontekstą, turto vertinimo metodo taikymo procedūros ir tvarka šiame kontekste suprantamos kaip tam tikri veiksmai, darni bei sisteminga jų tvarka, siekiant pasirinktu metodu įvertinti konkretų turtą – nustatyti turto vertę tam tikru metu pagal atitinkamą turto vertinimo metodą.

Byloje pareiškėjas kvestionavo Metodikos punktus, kurie reglamentuoja lyginamąjį ir pajamų metodus bei jų taikymą. Išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad kiek tai susiję su turto vertinimu pajamų metodu, ginčijamuose ir kituose Metodikos punktuose nustatyta, koks yra aptariamo metodo taikymo principas, kaip jis suprantamas, koks turtas gali būti vertinamas šiuo metodu, nurodyti taikomi skaičiavimų būdai, paaiškinta, kaip apskaičiuojama turto vertė taikant diskontuotų pinigų srautų skaičiavimo būdą, kaip skaičiuojami su turtu susiję grynieji būsimieji pinigų srautai, kurie svarbūs taikant vieną iš skaičiavimo būdų – diskontuotų pinigų srautų, ir kas įtraukiama apskaičiuojant grynuosius būsimuosius pinigų srautus, nurodyta, kada taikomas kapitalizavimo skaičiavimo būdas ir kas laikoma pajamų baze taikant šį būdą, kokie veiksmai atliekami parinkus pajamų bazę ir kaip apskaičiuojama turto vertė, taip pat kokia informacija taikant šį metodą turi būti išdėstyta turto vertinimo ataskaitoje. Išplėstinė tiesėjų kolegija konstatavo, kad Metodikoje *inter alia* ginčijamuose jos punktuose yra nurodyti turto vertinimo metodai – lyginamasis ir pajamų turto vertinimo metodai bei jų taikymo aspektai – konkretūs veiksmai, atliekami vertinant turtą pasirinktu metodu tam, kad būtų įvertintas konkretus turtas ir nustatyta jo rinkos vertė tam tikru metu. Vadinas, nustatytas turto vertinimo metodų taikymo reglamentavimas atitinka sąvokų „procedūra“ bei „tvarka“ sampratą Įstatymo 6 straipsnio 2 dalies prasme.

Įstatymas taip pat reikalauja, kad turto vertinimo metodų taikymo procedūros ir tvarka Metodikoje būtų nurodytos išsamiai. Vertinamojo pobūdžio sąvoka „išsamiai“ aiškintina priklausomai nuo konteksto, kuriame ji vartojama, todėl jos turinys atskleistinas, atsižvelgiant į turto vertinimo paskirtį ir veiklos ypatumus. Turto vertinimas – turto vertės nustatymas – atliekamas ne tik vadovaujantis tam tikruose oficialiuose dokumentuose išdėstytais konkrečiomis instrukcijomis, bet ir atsižvelgiant į rinkos bei ekonomikos sąlygų stebėjimų, tyrimų išvadas ir rezultatus, jam atlikti reikalingos specialios kompleksinės žinios, daugiausia susijusios su ekonomikos, finansų sritimis. Vertintojai turi taikyti vieną iš Tarptautiniuose vertinimo standartuose, Europos vertinimo standartuose ir Metodikoje nurodytų turto vertinimo metodų ir vadovautis šiuose teisės aktuose aprašytais procedūromis bei tvarka, todėl byloje keliamą problemą spręstina, atsižvelgiant ir į šių standartų nuostatas. Įvertinusi TVS ir EVS turinį, atsižvelgdama į šių dokumentų galią bei santykį su Metodika, išplėstinė teisėjų kolegija konstatavo, kad Metodikoje, TVS bei EVS įtvirtintos nuostatos koreliuoja tarpusavyje ir turto vertinimo metodų taikymo procedūrų aspektu vienos kitą papildo. Be to,

nustatant turto vertę, sistemiškai remiamasi įvairiais kitais šaltiniais, kuriuose plačiai pateikiami turto vertės nustatymui reikšmingi metodų aprašymai ir instrukcijos, vadovaujamosi rinkos bei ekonomikos sąlygų stebėjimų, tyrimų išvadomis ir rezultatais.

Dėl turto vertinimo reikšmingumą ir veiklos ypatumus apibūdinančių aplinkybių Įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas reikalavimas Metodikoje išsamiai nurodyti turto vertinimo metodų *inter alia* lyginamojo ir pajamų turto vertinimo metodų procedūras ir tvarką nereiškia, kad Metodikoje turi būti pateikti visų joje vartojamų sąvokų aprašymai ir sampratos ar / ir tam tikrų skaičiavimų, reikalingų vertinant konkretų turta, formulės. Priešingas aptariamoms įstatymo normos aiškinimas suponuotų tokias faktines situacijas, kai turto vertinimas būtų atliktas pagal Metodikos nuostatas, tačiau neatitiktų naujausių skaičiavimo modelių, tyrimo rezultatų, neatspindėtų tikrųjų rinkos tendencijų, todėl negalėtų būti vertinamas kaip tinkamas ir teisingas turto vertės nustatymas. Tokiu atveju kiltų poreikis dažnai keisti Metodiką.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad pirma, Metodikoje, atsižvelgiant į visuminį teisinį reguliavimą, lyginamojo ir pajamų metodų taikymo procedūros ir tvarka apskritai yra reglamentuotos. Antra, Įstatyme, be kita ko, jo 6 straipsnio 2 dalyje nėra nuostatų, įpareigojančių Metodikoje nustatyti būtent tokį teisinį reguliavimą, kuris, pareiškėjo teigimu, privalo būti įtvirtintas Metodikoje. Trečia, atsižvelgiant į turto vertinimo veiklos ypatumų ir reikšmingumo sąlygojamą poreikį nustatant turto vertę, remtis ne tik Metodika, bet ir kitais dokumentais bei šaliniais *inter alia* rinkos ir ekonomikos sąlygų stebėjimų ir tyrimų rezultatais, taip pat vertinant šių dokumentų bei šaltinių sisteminius ryšius ir turinį, negalima teigti, jog šiuo atveju kyla poreikis Metodikoje eksplicitiškai nustatyti būtent pareiškėjo nurodomą teisinį reguliavimą.

Pareiškėjas taip pat teigė, kad nesant pareiškėjo nurodyto teisinio reguliavimo, tampa sudėtinga atlikti turto vertinimo ataskaitų patikrą, jos nėra pagrindžiamos teisiškai reglamentuotomis formulėmis ir procedūromis, todėl turto vertinimo ataskaitų naudotojai neturi informacijos, koku pagrindu ir kokias formules ar tvarką taikant yra nustatyta turto vertė. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad Tarnyba turto vertinimo srityje yra ekspertinė valstybės įstaiga, kuriai, be kita ko, priskirta atlikti turto vertinimo ataskaitų vertinimą atitiktis Įstatymo reikalavimams aspektu, taip pat teikti rekomendacijas dėl dažniausiai pasitaikančių turto vertinimo ataskaitų neatitikimų. Dėl šių aplinkybių negalima teigti, kad Metodikoje nesant pareiškėjo nurodomo teisinio reguliavimo, apsunkinama turto vertinimo ataskaitų patikra ar turto vertinimo veiklos valstybinė priežiūra. Įstatymas reikalauja, kad konkretūs metodai (metodų deriniai) ir metodų taikymo būdai, taip pat turto arba verslo vertės nustatymo pagrindimas, pateikiant turto arba verslo vertės skaičiavimus, būtų nurodyti konkrečioje turto vertinimo ataskaitoje. Dėl to ir turto vertinimo ataskaitų aiškumas bei detalumas, leidžiantys turto vertinimo ataskaitų vartotojams geriau suprasti turto vertės nustatymo rezultatą, priklauso ne nuo Metodikos nuostatų išsamumo, o nuo to, kiek pati turto vertinimo ataskaita atitinka Įstatyme įtvirtintus reikalavimus, t. y. kiek turto vertinimo ataskaita, kurioje fiksuojama konkreti turto vertė, yra išsami ir suprantama. Turto vertės nustatymas – specialių kompleksinių žinių reikalaujantis procesas, todėl nėra pakankamų argumentų teigti, kad turto vertinimo ataskaitos taptų aiškesnės jų vartotojams, jeigu Metodikoje *inter alia* ginčijamuose jos punktuose būtų labai detalai apibrėžtos visos lyginamajam ir pajamų turto vertinimo metodams taikyti reikalingos sąvokos bei skaičiavimo formulės.

Atsižvelgdama, be kita ko, į tai, jog lyginamojo ir pajamų turto vertinimo metodų taikymas tam tikra apimtimi yra nustatytas Metodikoje *inter alia* ginčijamuose jos punktuose, nustatydami turto vertę, vertintojai vadovaujasi ne tik ginčijamais Metodikos punktais, bet ir Metodikoje nustatytu visuminiu teisiniu reguliavimu, taip pat siekdami, kad turto vertė būtų nustatyta teisingai, sistemiškai atsižvelgia ir į kitus dokumentus (*inter alia* Tarptautinius vertinimo standartus ir Europos vertinimo standartus), taip pat kitus šaltinius (rinkos ir ekonominių sąlygų tyrimų ir stebėjimų rezultatus), o turto vertinimo veiklos valstybinei priežiūrai vykdyti yra paskirta ekspertinė valstybės įstaiga, kuri, be kita ko, vertina turto vertinimo ataskaitų atitiktį Įstatymo reikalavimams, teikia rekomendacijas dėl dažniausiai pasitaikančių neatitikimų, išplėstinė teisėjų kolegija konstatavo, kad pareiškėjo ginčijami Metodikos punktai atitinka Įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje nustatytą reikalavimą lyginamojo ir pajamų turto vertinimo metodų taikymo procedūras ir tvarką išsamiai nurodyti Metodikoje.

Apibendrinus padaryta išvada, kad ginčytas teisinis reguliavimas neprieštarauja konstituciniam įstatymų viršenybės principui bei Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 6 straipsnio 2 daliai.

Išplėstinės teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. ei-6-822/2018
Teismo proceso Nr. 3-66-3-00033-2017-4
Procesinio sprendimo kategorija 4.1

[Prieiga internete](#)**6. Sveikatos apsauga****6.1. Asmens sveikatos draudimas ir priežiūra****6.1.1. Asmens sveikatos draudimas**

Dėl kitoje ES valstybėje narėje gyvenančio ir savarankiškai dirbančio asmens pareigos mokėti privalomo sveikatos draudimo įmokas Lietuvoje

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl Airijoje gyvenančio pareiškėjo pareigos mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui už 2013 m. spalio – 2015 m. gruodžio mėnesius.

Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą tenkino ir skundžiamus sprendimus dėl sveikatos draudimo įmokų panaikino. Atsakovas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius apeliaciniame skunde su tokiu teismo sprendimu nesutiko. Atsakovo teigimu, pagal iki 2013 m. spalio 24 d. galiojusio Sveikatos draudimo įstatymo (toliau – ir SDĮ) 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas, privalomuoju sveikatos draudimu buvo draudžiami Lietuvos Respublikos piliečiai, nuolat gyvenantys Lietuvoje, t. y. prievolė mokėti privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokas buvo siejama su asmens nuolatine gyvenamąja vieta Lietuvoje. Pagal nuo 2013 m. spalio 25 d. galiojantį teisinį reguliavimą, SDĮ 6 straipsnis ir šio straipsnio 1 dalis papildyta 5 punktu, kuriame nustatyta, kad privalomuoju sveikatos draudimu yra draudžiami ir asmenys, kuriems, vadovaujantis ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais, turi būti taikomas SDĮ. Aptariamam atveju buvo vertinama, ar pagal ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentus pareiškėjui turi būti taikomas SDĮ.

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (toliau – Reglamentas Nr. 883/2004) II antraštinė dalis (11–16 str.) skirta nustatyti taikytinus teisės aktus. II antraštinės dalies 11 straipsnyje yra įtvirtintos bendrosios taisyklės. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta pagrindinė bendroji taisyklė, kad asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi vienos valstybės narės teisės aktai. Tie teisės aktai taikomi remiantis šioje antraštinėje dalyje numatytomis nuostatomis. Pagal šio straipsnio 3 dalį laikantis 12–16 straipsnių nuostatų: a) vienoje valstybėje narėje pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantiems asmenims taikomi tos valstybės teisės aktai; <...>.

Ginčo byloje nebuvo dėl to, jog pareiškėjas Airijoje užsiima savarankiška, alternatyvia Lietuvos Respublikos advokato „*solicitor*“ profesine veikla. Taip pat byloje nekilo ginčas dėl to, jog pareiškėjo gyvenamoji vieta yra Airijoje.

Reglamento Nr. 883/2004 II antraštinėje dalyje reglamentuojamas taikytinų teisės aktų nustatymas ir 11 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, jog šioje antraštinėje dalyje asmenys, gaunantys išmokas pinigais už darbą pagal darbo sutartį arba savarankišką darbą, laikomi dirbančiais minėtą darbą. Iš to seka, jog taikytinos teisės nustatymui yra reikšmingas gaunamų išmokų pinigais (pajamų) klausimas ir asmenys, negaunantys išmokų pinigais už savarankišką darbą, pagal Reglamento Nr. 883/2004 II antraštinę dalį nustatant taikytiną teisę nelaikomi dirbančiais savarankišką darbą.

Atsižvelgiant į tai, jog pareiškėjas pateikė 2013 ir 2014 mokestinių metų pajamų deklaracijų įvertinimo kopijas, kurios patvirtina, kad pareiškėjas iš savo veiklos Airijoje tais metais turėjo pajamų, buvo pagrindas vertinti, jog pareiškėjas Airijoje gauna išmokas pinigais už savarankišką darbą, dėl to jis Reglamento Nr. 883/2004 II antraštinės dalies prasme laikytinas Airijoje dirbančiu minėtą darbą.

Byloje nebuvo duomenų (atsakovas tokių duomenų nepateikė), jog pareiškėjas Lietuvoje laikotarpiu nuo 2013 m. spalio mėn. iki 2015 m. sausio mėn. gavo išmokas pinigais iš advokato darbo individualios veiklos pagrindu (byloje nebuvo pateikta pareiškėjo mokesčių deklaracijų ar kitų duomenų dėl Lietuvoje gaunamų pajamų), dėl to nebuvo pagrindo vertinti, jog pareiškėjas savarankiškai vykdė veiklą Lietuvoje Reglamento Nr. 883/2004 II antraštinės dalies prasme (11 str. 2 d.), pagal kurią, kaip minėta, asmuo turi gauti išmokas pinigais.

Įvertinus 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 987/2009, nustatančio Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, nuostatas, padaryta išvada, jog tam, kad būtų galima vertinti, ar asmuo savarankiškai vykdo veiklą dvejose valstybėse narėse, jis abejose valstybėse narėse turi vykdyti veiklą, teikti paslaugas, gauti pajamas ir

pan. Šiuo atveju nebuvo duomenų, jog be formalaus pagrindo advokato veiklos vykdymui Lietuvoje individualios veiklos pagrindu pareiškėjas realiai vykdė veiklą – teikė advokato paslaugas, gavo pajamas ir pan., kas yra reikšmingos aplinkybės dėl pareiškėjo pripažinimo savarankiškai besiverčiančiu dvejose valstybėse narėse ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų prasme.

Atsižvelgiant į tai, jog pareiškėjas Reglamento Nr. 883/2004 II antraštinės dalies prasme nelaikytinas Lietuvoje užsiimančiu savarankiška veikla, nebuvo pagrindo vertinti, jog pareiškėjui pagal ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentus turi būti taikomas SDJ. Pirmosios instancijos teismas šiuo aspektu padarė pagrįstą išvadą. Be to, nustačius, jog pareiškėjas, išvykęs į Airiją, tęsė tokią pačią veiklą, kaip ir Lietuvoje (faktinis veiklos pobūdis buvo tas pats, o tai paneigiančių duomenų nepateikta), aptariamam atveju buvo viršytas Reglamento Nr. 883/2004 12 straipsnio 2 dalyje numatytas 24 mėnesių terminas ir, kaip teisingai nustatė pirmosios instancijos teismas, pareiškėjui tapo taikytini Airijos teisės aktai.

Pirmosios instancijos teismas pagrįstai panaikino skundžiamus teisės aktus kaip neteisėtus iš esmės, tai yra savo turiniu prieštaraujančius aukštesnės galios teisės aktams (ABTĮ 91 str. 1 d. 1 p.). Dėl to atsakovo apeliacinis skundas atmestas, o pirmosios instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas.

2018 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-874-602/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-01275-2016-7

Procesinio sprendimo kategorijos: 6.1.1; 7.2.5

[Prieiga internete](#)

8. Užsieniečių teisinė padėtis

8.5. Užsieniečių sulaikymas

Dėl pažeidžiamų asmenų sulaikymo

Aptariamoje byloje ginčas kilo dėl sprendimo pratęsti užsienietės sulaikymo Užsieniečių registracijos centre terminą. Byloje nustatyta ir ginčo dėl to nebuvo, jog užsienietė Lietuvos Respublikoje buvo pateikusi prieglobsčio prašymą, be to, ji įtraukta į pažeidžiamų asmenų sąrašą (turi polinkį į savižudybę).

Užsienietė buvo sulaikyta Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – ĮDUTP) 113 straipsnio 2 dalyje, 4 dalies 1 ir 2 punktuose, 114 straipsnyje nustatytais pagrindais. Pirmosios instancijos sprendimu buvo iš dalies patenkintas Užsieniečių registracijos centro prašymas ir pratęstas užsienietės sulaikymo terminas. Pirmosios instancijos teismas įvertino tai, kad užsienietė, neturėdama galiojančio kelionės dokumento ir išvykdama į Vokietiją, pažeidė teisės aktų reikalavimus, duomenų apie jos teigimu, sudarytą santuoką su kitu asmeniu, byloje nebuvo, be to, teismo nuomone, aplinkybė, jog asmuo įtrauktas į pažeidžiamų asmenų sąrašą, nesudaro pagrindo spręsti, jog sulaikymas nėra proporcinga priemonė.

LVAT, remdamasis Konstitucijos 20 straipsnio 2 dalimi, pabrėžė, jog asmens sulaikymas yra paskutinė priemonė ir gali būti taikomas tik tais atvejais, kai Įstatymų nustatyti tikslai negali būti pasiekti kitais būdais.

Įvertinęs ĮDUTP 112 straipsnio nuostatas, teismas pažymėjo, jog užsieniečių judėjimo laisvės apribojimas turi būti proporcingas šios priemonės taikymo tikslams ir turi būti užtikrinama, jog toks asmens savaržymas pagal nustatytas aplinkybes netrukdytų ilgiau nei būtina nurodytiems tikslams pasiekti. Remdamasis ĮDUTP 113 straipsnio 2, 4, 5 dalimis, įvertinęs faktines bylos aplinkybes ir visumą byloje pateiktų įrodymų, teismas konstatavo, jog dėl užsienietės tapatybės ir (ar) pilietybės nustatymo nebuvo kilę jokių sunkumų. Užsienietė buvo pateikusi prašymą dėl prieglobsčio suteikimo ir ginčas dėl prieglobsčio nesuteikimo teisėtumo buvo nagrinėjamas pirmosios instancijos teisme, t. y. prašymo suteikti prieglobstį motyvai yra išsiaiškinti. Įvertinusi nustatytų aplinkybių visumą, teisėjų kolegija konstatavo, kad nėra pagrindo spręsti, jog šiuo atveju yra didelė tikimybė, kad užsienietė išvyks iš Lietuvos (slėpsis), nesulaukusi jos pateikto prašymo dėl prieglobsčio suteikimo išnagrinėjimo bei bandys trukdyti ar kitaip vengs išsiuntimo priemonės taikymo. Taigi tolesnis jos sulaikymas ĮDUTP 113 straipsnio 4 dalies 1 ir 2 punktų pagrindais Užsieniečių registracijos centre nėra būtinas siekiant priimti galutinį sprendimą dėl jos teisinės padėties Lietuvos Respublikoje ir neatitiktų proporcingumo tarp Įstatymo siekiamų tikslų ir taikomų priemonių. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja yra prieglobsčio prašytoja (buvo nagrinėjamas prieglobsčio suteikimo klausimas), nėra pagrindo taikyti ir užsienietę sulaikyti pagal ĮDUTP 113 straipsnio 2 dalį.

Be to, byloje nebuvo ginčo dėl to, kad užsienietė įtraukta į pažeidžiamų asmenų sąrašą. Teisėjų kolegija, apibendrindama nurodytą teisinį reguliavimą ir teismų praktiką, padarė išvadą, kad asmens, priskiriami

pažeidžiamų asmenų grupei, gali būti sulaikyti arba jiems gali būti taikoma alternatyvi sulaikymui priemonė tik ypatingais, išimtiniais atvejais ir kuo trumpesnį laiką. Be to, ir LVAT praktikoje yra pažymėta, kad vaikai ir kiti pažeidžiami asmenys ypač turi teisę į veiksmingą apsaugą, jų interesų gynimui turi būti teikiamas prioritetas prieš kitas teises vertybes (žr., pvz., LVAT 2018 m. liepos 12 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-4853-442/2018).

LVAT konstatavo, jog nors užsienietės elgesys ir galėtų būti vertinamas kaip piktnaudžiavimas prieglobsčio procedūra (prašymas dėl prieglobsčio suteikimo Migracijos departamento išnagrinėtas ir sprendimas priimtas skubos tvarka, taip pat įvertinus vizos išdavimo aplinkybes, jos kelionės tikslą bei tai, jog vieną kartą užsienietė pažeidė alternatyvią sulaikymui priemonę) šiuo atveju, vertinant individualias situacijos aplinkybes ir atsižvelgiant į tai, kad jos tapatybė ir pilietybė nustatyta, pareiškėjos teisinę padėtį, įtraukta į pažeidžiamų asmenų sąrašą bei byloje esančią įrodymų visumą, į tai, jog ji nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, anksčiau nėra bandžiusi pasislėpti arba išvengti išsiuntimo ar grąžinimo į kilmės valstybę, vadovaujantis ĮDUTP 115 straipsnio 1 dalimi, kol bus sprendžiami užsienietės teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimai, yra pagrindas skirti užsienietei sulaikymui alternatyvią priemonę – apgyvendinti užsienietę Užsieniečių registracijos centre netaikant judėjimo laisvės apribojimų.

Užsienietės apeliacinis skundas tenkintas iš dalies. Pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas ir priimtas naujas sprendimas. Užsieniečių registracijos centro teikimas netenkintas, pareiškėjos prašymas dėl sulaikymo persvarstymo tenkintas iš dalies – pareiškėjai skirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas Užsieniečių registracijos centre, netaikant judėjimo laisvės apribojimų, iki kol bus baigta jos teisinės padėties nustatymo procedūra, bet ne ilgiau nei 3 mėnesiams.

2018 m. spalio 4 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-5350-662/2018

Teisminio proceso Nr. 4-45-3-00306-2018-6

Procesinio sprendimo kategorija 8.5

[Prieiga internete](#)

12. Mokesčiai, įmokos ir kiti privalomieji mokėjimai

12.5. Mokestinė prievolė ir jos įvykdymo užtikrinimas

12.5.1. Delspinigiai, atleidimas nuo delspinigių

Dėl delspinigių skaičiavimo už laiku neįvykdytą mokestinę prievolę, kai šios prievolės vykdymas įsiteisėjusiu teismo sprendimu buvo perkeltas kitam asmeniui

Apžvelgiamoje byloje nagrinėtas ginčas buvo kilęs dėl mokesčių administratorių sprendimų, kuriais pareiškėjui apskaičiuoti PVM delspinigiai, teisėtumo ir pagrįstumo.

Byloje buvo nustatyta, kad Šiaulių apylinkės teismo 2015 m. gegužės 14 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje A. Š. buvo pripažintas kaltu dėl to, kad jis, būdamas pareiškėjo direktoriumi, siekdamas išvengti mokėtino PVM, suklastojo dokumentus. Šiame teismo nuosprendyje konstatuota, kad A. Š. į pareiškėjo apskaitą įtraukė PVM sąskaitą faktūrą, kuria buvo įforminta neįvykusi ūkinė operacija, nes šioje PVM sąskaitoje faktūroje nurodyti patalpų ardymo ir statybinio laužo išvežimo darbai nebuvo atlikti ir pareiškėjas tokių darbų nepirko; tokiu būdu buvo sumažinta mokėtina į valstybės biudžetą PVM suma. Taip pat buvo patenkintas mokesčių administratoriaus minėtoje baudžiamojoje byloje pareikštas mokestinės nepriemokos dydžio civilinis ieškinys ir iš A. Š. priteista atitinkama suma valstybės biudžetui padarytai žalai atlyginti. Šiaulių apygardos teismas nutartimi atmetė nuteistojo A. Š. apeliacinį skundą, todėl minėtas apylinkės teismo nuosprendis įsiteisėjo 2015 m. rugsėjo 23 d.

Pareiškėjas, ginčydamas mokesčių administratoriaus nurodymą sumokėti delspinigius, apeliaciniame skunde nurodė, kad apylinkės teismo nuosprendžiu yra pripažinta, jog už PVM mokestinės prievolės neįvykdymą yra atsakingas jo (pareiškėjo) vadovas, todėl delspinigiai, apskaičiuoti už tą pačią prievolę, taip pat turi būti skaičiuojami pareiškėjo vadovui, bet ne pareiškėjui.

Nustatyta, kad vietos mokesčių administratorius 2 781,07 Eur delspinigių apskaičiavo už laikotarpį nuo 2010 m. sausio 26 d. iki 2015 m. gruodžio 30 d. (patikrinimo akto surašymo dienos). Tačiau teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad, kaip minėta, Šiaulių apylinkės teismo nuosprendžiu baudžiamojoje byloje iš A. Š. buvo priteista ginčo mokestinės nepriemokos suma valstybės biudžetui žalai atlyginti. Kaip matyti iš šio nuosprendžio, apylinkės teismas pareiškėjo 2009 m. gruodžio mėnesį sumažintą į biudžetą mokėtiną PVM

sumą vertino, kaip valstybės biudžetui padarytą turtinę žalą. Šiuo atveju 2015 m. rugsėjo 23 d. įsiteisėjus minėtam apylinkės teismo nuosprendžiui, pareiškėjo mokestinės prievolės dėl nesumokėtos PVM sumos įvykdymas perėjo kitam asmeniui (A. Š.). Tai reiškia, jog pareiškėjas nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nėra atsakingas už mokestinės prievolės įvykdymą (sumokėjimą į valstybės biudžetą), o delspinigiai dėl nesumokėtos PVM sumos skaičiuotini tik iki 2015 m. rugsėjo 23 d. (nuosprendžio įsiteisėjimo dienos), todėl mokesčių administratorių nurodymas pareiškėjui sumokėti PVM delspinigius už laikotarpį nuo 2015 m. rugsėjo 23 d. iki 2015 m. gruodžio 30 d. pripažintas nepagrįstu.

2018 m. spalio 24 d. nutartis administracinė byla Nr. A-1497-442/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-03801-2016-4

Procesinio sprendimo kategorija 12.5.1

[Prieiga internete](#)

12.12. Kiti bendrieji mokesčių administravimo klausimai

Dėl mokesčių administratoriaus išankstinio įsipareigojimo dėl mokesčių teisės aktų nuostatų taikymo kaip administracinės bylos nagrinėjimo dalyko

Apžvelgiamoje byloje LVAT, be kita ko, vertino Mokesčių administravimo įstatymo 37¹ straipsnyje įtvirtinto teisinio reguliavimo turinį.

Mokesčių administravimo įstatymo 37¹ straipsnyje, be kita ko, nustatyta, kad mokesčių mokėtojas turi teisę kreiptis į mokesčių administratorių su prašymu pritarti jo siūlomam mokesčių teisės aktų nuostatų taikymui būsimajam sandoriui. Šiame prašyme mokesčių mokėtojas turi tiksliai ir vienareikšmiškai apibūdinti būsimąjį sandorį, aplinkybes, su kuriomis pagal mokesčių įstatymus sietinas apmokestinimas, taikytinas mokesčių teisės aktų nuostatas ir pateikti kitą informaciją ir įrodymus, kuriais grindžia siūlomą mokesčių teisės aktų nuostatų taikymą. Jei mokesčių administratorius, išnagrinėjęs prašymą, priima sprendimą pritarti prašyme nurodytam mokesčių teisės aktų nuostatų taikymui būsimajam sandoriui, jis įsipareigoja, kontroliuodamas, ar šis mokesčių mokėtojas teisingai apskaičiavo, deklaravo ir mokėjo mokesčius, taikyti mokesčių teisės aktų nuostatas būsimajam sandoriui taip, kaip nurodyta sprendime. Mokesčių mokėtojas neprivalo vadovautis mokesčių administratoriaus sprendimu dėl prašymo ar sprendimu dėl ankstesnio sprendimo galiojimo laikotarpio pakeitimo.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad pagal nurodytą teisinį reguliavimą mokesčių mokėtojas turi teisę pateikti mokesčių administratoriui prašymą pritarti jo siūlomai pozicijai, kaip turėtų būti taikomos mokesčių teisės aktų nuostatos ateityje planuojamiems konkrečioms sandoriams. Aplinkybė, jog toks sprendimas įpareigoja mokesčių administratorių, reiškia, kad faktiškai yra apsunkinama mokesčio mokėtojo teisė rinktis elgesio variantą konkrečios, prašyme detalios išdėstytos situacijos atžvilgiu, nes sprendime nurodyto teisės normų taikymo nepaisymas vėliau gali lemti atitinkamas neigiamas pasekmes. Aptariamasis sprendimas negali būti laikomas nesukeliančiu teisinių pasekmių. Nors nurodytas sprendimas pareiškėjams tiesioginių pareigų nesukuria, tačiau tokiu atveju mokesčio mokėtojas gina savo teisę užsitikrinti su mokesčių administratoriumi vienodą sudaromų būsimųjų konkrečių sandorių interpretaciją ir gauti atsakymą į pateiktą prašymą, atitinkantį teisės aktų keliamus reikalavimus. Mokesčių administratoriaus išankstinis įsipareigojimas dėl mokesčių teisės aktų nuostatų taikymo gali būti administracinės bylos dalyku.

2018 m. spalio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-704-602/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-00791-2016-9

Procesinio sprendimo kategorijos: 12.14.1.3; 43.5.1.1

[Prieiga internete](#)

18. Nuosavybės teisių atkūrimas

18.6. Valstybės išperkamas nekilnojamasis turtas

18.6.2. Valstybės išperkami miškai ir vandens telkiniai

Dėl administracinių aktų, kuriais, atkūrus nuosavybės teises, perleistas valstybinės reikšmės miškas, ginčijimo, praėjus 10 metų terminui nuo nuosavybės teisių atkūrimo

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl administracinių aktų, kuriais, atkūrus nuosavybės teises, atsakovams perleistas valstybinės reikšmės miškas, panaikinimo, praėjus 10 metų terminui nuo nuosavybės teisių atkūrimo.

Išplėstinė teisėjų kolegija, vertindama Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytų institucijų sprendimai dėl nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo gali būti apskųsti teismui, konstatavo, jog imperatyviosiems įstatymo normoms prieštaraujantys administraciniai aktai, priimti atkuriant nuosavybės teises, turi būti ginčijami ir, jei yra tam pagrindas, panaikinami dėl jų neteisėtumo bei taikomos tokio administracinio akto teisinės pasekmės – neteisėtai įgytas turtas kaip taisyklė gražinamas valstybės nuosavybėn. Taip be išlygų atsitinka su Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklausančiu turtu.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pradėtoje formuoti praktikoje labai panašiose bylose ABTĮ 30 straipsnio 1 dalyje nustatytas procesinis 10 metų terminas skundai (prašymui, pareiškimui) paduoti buvo taikomas kaip naikinamasis be jokių išlygų, t. y. net ir tais atvejais, kai turtas, esantis išimtinė valstybės nuosavybe ir dėl to nesantis ribotos turto restitucijos objektu, akivaizdžiai neteisėtai perleistas privačion nuosavybėn.

Plėtodama teismų praktiką dėl ABTĮ 30 straipsnio 1 dalyje nustatyto procesinio 10 metų termino taikymo situacijose, kai ribotos turto restitucijos objektu tampa turtas, turintis išimtinės valstybės nuosavybės teisinį statusą, ir turėdama galvoje tai, kad analogiškos arba labai panašios tiek faktų, tiek teisės taikymo požiūriu bylos nagrinėjamos ir bendrosios kompetencijos teismuose, kur ABTĮ 30 straipsnio 1 dalis netaikoma, o taikomas ieškinio senaties civilinis teisinis institutas, išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad asmenų lygiateisiškumo ir teisinio tikrumo imperatyvai suponuoja teismų pareigą garantuoti vienodą, nepriklausomai nuo jurisdikcijų skirtumų, teisės aiškinimą ir taikymą.

Išplėstinė teisėjų kolegija, formuodama administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant teisę bylose, kuriose ginama išimtinė valstybės nuosavybės teisė, konstatavo, kad administracinis aktas, prieštaraujantis imperatyvioms įstatymo nuostatoms, kuriuo iš esmės paneigiami konstituciniai turto, esančio išimtinė valstybės nuosavybe disponavimo ir tokios nuosavybės teisės apsaugos principai, nesukuria civilinių teisių ir pareigų, taigi jos negali būti ginamos (CK 1.136 str. 1 d. ir 2 d. 3 p.), o tai reiškia, kad turtas, turintis išimtinės valstybės nuosavybės teisinį statusą, gražinamas valstybei teisingai atlyginant sąžiningiems asmenims, jį įgijusiems, taikant restitucijos taisykles (CK 6.145 str.) ir civilinį teisinį ieškinio senaties institutą, nepaisant to, kiek metų yra praėję nuo administracinio akto priėmimo.

Pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas, byla perduota šiam teismui nagrinėti iš naujo.

2018 m. spalio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4507-415/2018

Teisminio proceso Nr. 3-62-3-01992-2017-5

Procesinio sprendimo kategorijos: 15.1.3; 15.8; 18.4.2; 18.5.1; 18.6.2

[Prieiga internete](#)

19. Registrai

19.3. Nekilnojamojo turto kadastras ir registras

19.3.4. Daiktinių teisių įregistravimas

Dėl dvigubo nuosavybės teisės registravimo Nekilnojamojo turto registre teisėtumo

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl dvigubo nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre teisėtumo.

Byloje nustatyta, kad Nekilnojamojo turto registre pakartotinai įregistruotos tos pačios patalpos kitu unikaliu numeriu bei nuosavybės teisės į jas kitiems asmenims, nors šios patalpos bei nuosavybės teisės į jas anksčiau jau buvo įregistruotos pareiškėjo vardu. Atsakovas VĮ Registrų centras teigė, kad įrašai registre buvo atlikti remiantis galiojančiais dokumentais, o Nekilnojamojo turto registratorius neturi teisės ir kompetencijos spręsti, kuris iš nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų yra pagrįstas ir teisėtas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojui pateiktoje nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byloje buvo duomenys apie patalpas, jų numerius konkrečiame statinyje pagal patalpų žymėjimą plane, numeracijos suteikimo pagrindą ir duomenis apie numerių patalpoms suteikimą ir keitimą,

todėl kadastro tvarkytojas pateiktų dokumentų tikrinimo metu turėjo faktinę galimybę nustatyti, kad Nekilnojamojo turto kadastro jau įrašytieji to paties daikto duomenys neatitiko pateiktųjų įrašymui duomenų, o tai prieštarauja Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtintam reikalavimui dėl kadastro kaupiamų duomenų atitikties dokumentams, kurių pagrindu jie buvo įrašyti. Teisėjų kolegija konstatavo, kad buvo teisinis pagrindas Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui atsisakyti pakartotinai įregistruoti daiktines teises į nekilnojamąjį daiktą, vadovaujantis Nekilnojamojo turto registro įstatymo 29 straipsnio 8 punktu, Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 14 straipsnio 3 punktu.

Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad teisinės registracijos panaikinimas neapriboja nuosavybės teisių (Civilinio kodekso 1.75 str. 2 ir 3 d.), nes byloje nespęsta dėl šių teisių, o tik vertinta, ar atsakovas VĮ Registrų centras tinkamai vykdė viešojo administravimo funkcijas. Sandorio šalių teisių ir pareigų, jų apribojimų ir teisių įgijimo vertinimas sandorių registracijos kontekste (Civilinio kodekso 1.75 str.) yra civilinių teisinių santykių (nuosavybės teisinių santykių) sudėtinė dalis ir ginčų, nagrinėtinų bendrosios kompetencijos teismuose, tarp tapachias teises turinčių asmenų, dalykas.

Pirmosios instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas.

2018 m. spalio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5061-415/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-05782-2015-3

Procesinio sprendimo kategorijos: 19.3.1; 19.3.2; 19.3.3; 19.3.4; 19.3.6

[Prieiga internete](#)

20. Civilinė atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų

20.2. Civilinės atsakomybės sąlygos

20.2.3. Žala

20.2.3.2. Neturtinė žala

Dėl antrankių naudojimo gydymo įstaigoje

Pareiškėjas kreipėsi į teismą, prašydamas atlyginti 3 000 Eur neturtinę žalą už tai, kad gydymo įstaigoje jis didžiąją dalį laiko buvo laikomas su antrankiais.

Pareiškėjas paaiškino, kad iš Šiaulių TI buvo etapuotas 3 paroms į viešąją įstaigą Respublikinę Šiaulių ligoninę, kurioje buvo laikomas naudojant specialiąsias priemones – antrankius. Pareiškėjo teigimu, su antrankiais jis buvo laikomas visą laiką, išskyrus, kai buvo vedamas į tualetą. Atsakovas atsiliepime į pareiškėjo skundą prašė jo netenkinti bei paaiškino, jog viena pareiškėjo ranka antrankiais buvo fiksuota prie lovos, siekiant užtikrinti saugumą ir užkardant pareiškėjo galimą bandymą pabėgti. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

LVAT, įvertinęs atsakovo pateiktus įrodymus, konstatavo, jog Šiaulių TI pareigūnai nurodė vienodas aplinkybes, paaiškinimuose nėra loginių klaidų ar akivaizdžiai melagingos informacijos, todėl LVAT nenustatė pagrindo netikėti pareigūnų pateiktais paaiškinimais bei konstatavo, jog pareiškėjas prirakintas prie lovos buvo laikomas periodiškai, tik Šiaulių TI pareigūnų nurodytais atvejais.

Tačiau LVAT nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad Šiaulių TI pareigūnai neatliko jokių neteisėtų veiksmų prieš pareiškėją. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad specialiųjų priemonių panaudojimas yra kraštutinė priemonė, kurios taikymas riboja žmogaus teises, todėl specialiosios priemonės (šiuo atveju – antrankiai) turi būti taikomos tik esant būtinumui. Įvertinusi byloje pateiktos medžiagos turinį, teisėjų kolegija nurodė, kad negalima daryti vienareikšmiškos išvados, kad aptariamam atveju buvo būtinumas taikyti antrankius. Teisėjų kolegija, įvertinusi Šiaulių TI pareigūnų paaiškinimus, kad ligoninės pacientai reiškė baimę dėl savo ir juos lankančių artimųjų saugumo, nurodė, jog byloje nepateikta jokia informacija apie kartu su pareiškėju laikomus asmenis ir jų konkrečius nusiskundimus. Iš byloje esančių pareiškėjo sveikatos dokumentų įrašų nebuvo galima daryti išvados, kad šiuo atveju specialiosios priemonės buvo būtinos. Atsižvelgusi į tai, teisėjų kolegija sprendė, jog Šiaulių TI pareigūnai neįrodė būtinumo panaudoti antrankius, todėl daryta išvada, jog pareiškėjo atžvilgiu buvo padaryti neteisėti veiksmai.

Pareiškėjo apeliacinis skundas tenkintas iš dalies. Pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas ir priimtas naujas sprendimas. Pareiškėjo skundas tenkintas iš dalies ir pripažinta, jog pareiškėjo teisė į tinkamas sąlygas Šiaulių ligoninėje buvo pažeista. Pareiškėjo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmetas kaip nepagrįstas.

2018 m. spalio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-2513-1062/2018
Teisminio proceso Nr. 3-64-3-00292-2017-9
Procesinio sprendimo kategorija 20.2.3.2
[Prieiga internete](#)

21. Valstybės tarnautojo statuso įgijimas, pasikeitimas, praradimas ir atsakomybė

21.1. Priėmimas į valstybės tarnybą

Dėl ministro diskrecijos, sprendžiant dėl atranką laimėjusio asmens skyrimo į pavaldžios institucijos vadovo pareigas

Bylos nagrinėjimo dalyką sudarė ministro diskrecijos ribos sprendžiant dėl atranką laimėjusio asmens skyrimo į pavaldžios institucijos vadovo pareigas. Pareiškėjas ginčijo Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymą, kuriuo pareiškėjas nepaskirtas į Kalėjų departamento direktoriaus pareigas. Įsakymas priimtas remiantis Tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (toliau – ir Statutas) 9 straipsnio 1 dalimi, 13 straipsnio 2 dalimi, atsižvelgiant į bausmių vykdymo sistemos esminių pokyčių ir šios sistemos pertvarkos būtinumą, taip pat į tai, kad ankstesniu laikotarpiu pareiškėjui einant Kalėjų departamento direktoriaus pareigas Valstybės kontrolės ir vidaus audito tarnybos išvadose konstatuota Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose sisteminių ir tęstinių valstybės biudžeto asignavimų, valstybės turto valdymo ir kontrolės, viešųjų pirkimų vykdymo, žmoniškųjų išteklių planavimo ir valdymo, vidaus kontrolės trūkumų, taip pat į kitą tam tikrų institucijų pateiktą reikšmingą informaciją. Pirmosios instancijos teismas sprendimu pareiškėjo skundą tenkino iš dalies, t. y. panaikino teisingumo ministro įsakymą ir priteisė pareiškėjui iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Teisingumo ministerijos, 4 934 Eur turtinei žalai bei 2 000 Eur neturtinei žalai atlyginti. Apeliacinius skundus pateikė tiek pareiškėjas, tiek atsakovas.

LVAT, remdamasis ankstesne praktika, nurodė, jog valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų diskrecijos teisė įvardijama kaip galia, suteikianti administravimo subjektui tam tikrą veiklos laisvę priimant sprendimus, įgalinant jį iš keleto teisiškai galimų elgesio variantų pasirinkti tą, kuris, jo nuomone, yra tinkamiausias. Vadovaujamosi principu, kad diskrecijos teisė teisinėje valstybėje negali būti absoliuti, neturi būti aiškinama kaip nemotyvuotas ir niekuo nesaistomas pasirinkimas. Diskrecijos teise besinaudojantys subjektai yra suvaržyti bendrųjų teisėtumo principo reikalavimų ir kriterijų. Teisėtumo principas reiškia, kad visi teisės subjektai, iš jų – ir valstybės institucijos, jų pareigūnai, turi vienodai laikytis įstatymo reikalavimų, nepiktnaudžiauti joms suteiktais įgaliojimais, laikytis objektyvumo ir nešališkumo, lygybės prieš įstatymą ir proporcingumo principų, o savo sprendimus, priimamus vadovaujantis diskrecijos teise, turi pagrįsti objektyviais faktais bei bendraisiais teisės principais – įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo. Naudotis suteikta diskrecija galima tik neperžengiant įstatymo nustatytų ribų ir atsižvelgiant į įstatymo nustatytus reikalavimus, kad nebūtų pažeidžiami bendrieji teisės principai. Teisėjų kolegija vertino, jog šioje byloje vertinant ministro diskrecijos ribas priimant sprendimus, vienu iš esminių aspektų yra toji kompetencijos sritis, kurioje buvo priimtas individualus sprendimas, taip pat ministrui pagal teisės aktus keliami uždaviniai bei tenkanti atsakomybė už valstybės politikos įgyvendinimą šioje srityje.

LVAT, remdamasis Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalimi, Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 1 dalimi, 30 straipsnio 1 dalimi, Teisingumo ministerijos nuostatų 7 punktu, Statuto 6, 7, 9, 12, 13, 14 ir kt. straipsniais, pažymėjo, kad ministrui suteikta kompetencija priimti teisės aktus, tarp jų Atrankos į pataisos pareigūnų pareigas taisykles, sudaryti Atrankos komisiją yra ne tik ministro diskrecijos realizavimo priemonės, bet ir diskrecijos ribų nustatymo instrumentas, nes ministras yra saistomas savo paties nustatytų taisyklių: skiria į pareigas Statuto 12 straipsnyje nustatyta tvarka atrinktą asmenį į Kalėjų departamento direktoriaus pareigas (Statuto 13 str. 3 d.). Kai byloje nėra kvestionuojamas įvykusios atrankos teisėtumas, Atrankos komisijos kompetentingumas bei nešališkumas, ministro diskrecija neskirti pagal iš anksto nustatytus kriterijus atrinko asmens į pareigas tampa itin siaura, ji turėtų būti grindžiama įstatyme numatytais ir/ar kitomis objektyviomis aplinkybėmis, kurios negalėjo būti žinomos iki atrankos organizavimo, be to, dėl savo pobūdžio šios aplinkybės turėtų būti pakankamai akivaizdžios, patvirtinančios, kad asmens skyrimas į pareigas neatitiktų tikslų ir uždavinių, kurie keliami atitinkamai institucijai.

Teisėjų kolegija konstatavo, jog ginčo byloje dėl to, kad skiriant atranką laimėjusį asmenį būtų paaiškėjusios aplinkybės, numatytos Statuto 10 straipsnyje, nėra, todėl sprendžiant dėl ginčijamo įsakymo teisėtumo turėjo būti vertinama, ar ministras, jį priimdamas, tinkamai naudojo savo diskreciją, ar buvo teisėtas pagrindas remtis aplinkybėmis, nustatytomis Valstybės kontrolės ir vidaus audito išvadose bei Specialiųjų tyrimų tarnybos informacijoje, ar pasirinktos priemonės atitiko proporcingumo principo reikalavimus.

Įvertinusi atsakovo teiginius, teisėjų kolegija pažymėjo, kad Valstybės kontrolės ir vidaus audito tarnybos išvados turėjo būti žinomos ir vertinamos atrankos metu. Pareiškėjas iš Kalėjų departamento direktoriaus pareigų atsistatydino savo noru, vėliau ėjo viceministro pareigas, jo tarnybinė veikla Kalėjų departamento direktoriaus pareigose buvo vertinama teigiamai. Atsakovas nepaneigė pareiškėjo argumentų, kad eidamas Kalėjų departamento direktoriaus pareigas, pareiškėjas priėmė visus reikalingus sprendimus dėl valstybinio audito ar vidaus audito ataskaitose nustatytų trūkumų šalinimo, užtikrino rekomendacijų įgyvendinimą, kaltus asmenis patraukė drausminėn ar tarnybinėn atsakomybėn bei auditus atlikusias institucijas informavo apie rekomendacijų įgyvendinimo rezultatus. Minėtų išvadų pagrindu jam tarnybinė atsakomybė nebuvo taikoma, po pareiškėjo atleidimo iš Kalėjų departamento direktoriaus pareigų jas ėjo kiti asmenys, todėl, net ir pripažinus, kad ministras, priimdamas įsakymą galėjo atsižvelgti šias išvadas, jos nesudarė objektyvaus pagrindo vertinti neigiamai pareiškėjo veiklą jam anksčiau einant Kalėjų departamento direktoriaus pareigas. Ministras, pastarosiomis aplinkybėmis grįsdamas atsisakymą atranką laimėjusį pareiškėją skirti į pareigas, savo diskrecija naudojo netinkamai, todėl ginčijamas įsakymas negali būti laikomas teisiškai pagrįstu pasirinkimu.

LVAT nutartimi pareiškėjo apeliacinis skundas atmestas, atsakovo apeliacinis skundas tenkintas iš dalies. Pirmosios instancijos teismo sprendimas pakeistas, sumažinant pareiškėjui iš atsakovo priteisto neturtinės žalos atlyginimo dydį.

2018 m. spalio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5154-492/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-03053-2017-4

Procesinio sprendimo kategorija 21.1

[Prieiga internete](#)

21.3. Valstybės tarnautojų atleidimas iš pareigų

21.3.7. Pareigybės panaikinimas

Dėl garantijų atleidžiamam valstybės tarnautojui, auginančiam vaiką (vaikus) iki trejų metų

Byloje buvo sprendžiama, ar pagrįstai pareiškėjas atleistas iš valstybės tarnybos panaikinus valstybės tarnautojo pareigybę ir neatsižvelgta į tai, kad tarnautojas augina vaiką (vaikus) iki trejų metų.

Byla apeliacine tvarka iš naujo nagrinėta atnaujinus procesą. Bylą nagrinėjęs LVAT konstatavo, jog pareiškėjo pareigybė buvo realiai panaikinta, procesas dėl šios dalies neatnaujintas. Šioje byloje spęsta, ar vaiko iki trejų metų auginimas yra teisinis pagrindas pripažinti, kad padarytas esminis materialiosios teisės normos pažeidimas, dėl ko priimtas neteisėtas sprendimas.

Išplėstinė teisėjų kolegija, įvertinusi Valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnio 1 dalies, 44 straipsnio 7 dalies nuostatas, konstatavo, jog įstatymas įtvirtina garantiją nėščioms valstybės tarnautojoms, taip pat valstybės tarnautojams, auginantiems vaiką (vaikus) iki trejų metų – darbo vietos išsaugojimą. Remdamasi LVAT praktika, išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad Valstybės tarnybos įstatymas nedraudžia naikinti nėščios ar auginančios vaiką (vaikus) iki 3 metų karjeros valstybės tarnautojos pareigybę, tačiau šiai valstybės tarnautojų grupei, įstatymų leidėjas be tų garantijų, kurios numatytos VTĮ 43 straipsnio 1 dalyje (pranešimo įteikimo terminų, garantijos būti paskirtam į kitas pareigas), numato ir specialiąsias garantijas, įtvirtintas šio įstatymo 44 straipsnio 7 dalyje, pagal kurias nėščia valstybės tarnautoja, taip pat valstybės tarnautojas, auginantis vaiką (vaikus) iki trejų metų, negali būti atleistas iš pareigų šio straipsnio 1 dalies 9 punkte numatytu pagrindu (išskyrus atvejus, kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama).

Byloje nustatyta, jog tiek pareiškėjo atleidimo metu, tiek teismų procesinių sprendimų priėmimo ir paskelbimo metu pareiškėjas atitiko valstybės tarnautojo, kuriam turi būti taikomos Valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnio 7 dalyje įtvirtintos garantijos, požymius. Įvertinus aptartą teisinį reglamentavimą ir

LVAT suformuotą teisės praktiką, padaryta išvada, jog atsakovas, atleisdamas valstybės tarnautoją, auginantį vaiką iki trejų metų, pažeidė teisės aktų reikalavimus.

Byloje teismų jau buvo nustatyta, kad pareiškėjo užimta pareigybė buvo realiai panaikinta ir įsteigta kokybiškai nauja aukštesnės kategorijos pareigybė, kuriai priskirtos naujos papildomos funkcijos bei nustatyti nauji papildomi specialieji reikalavimai valstybės tarnautojui, siekiančiam užimti šias pareigas. Taip pat nustatyta, jog pareiškėjas naujai įsteigta pareigybei nustatytų specialiųjų reikalavimų neatitiko.

Išplėstinė teisėjų kolegija konstatavo, jog valstybės tarnautojo, kurio pareigybė naikinama, garantija – būti paskirtam į kitas to paties ar žemesnio lygio ir kategorijos pareigas, nėra absoliuti. Ši garantija be išlygų gali būti taikoma tik tuo atveju, jei tarnautojas pretenduoja užimti pareigybes, kurioms jų aprašyme nėra nustatyti specialūs reikalavimai. Tačiau, jeigu tarnautojas pretenduoja užimti pareigybes, kurioms jų aprašyme yra nustatyti specialūs reikalavimai, ši garantija gali būti ribojama tokio tarnautojo dalykinių savybių atitikimu specialiųjų reikalavimų kriterijams. Kiekvienu konkrečiu atveju turi būti sprendžiama, ar tokio tarnautojo dalykinės savybės atitinka šiuos specialiuosius reikalavimus, ar šie specialieji reikalavimai, kurių tarnautojas neatitinka yra esminiai, t. y. ar jų nustatymas gali būti pateisinamas objektyvia būtinybe atlikti tik šiai pareigybei priskirtas specifines funkcijas ir uždavinius. LVAT išplėstinė teisėjų kolegija, įvertinusi teisinį reglamentavimą bei byloje surinktus duomenis, padarė išvadą, jog atsakovas, vykdydamas struktūros pertvarką, neprivalėjo siūlyti pareiškėjui užimti pareigas, kurioms keliamų specialiųjų reikalavimų jis neatitiko. Tačiau, išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovas turėjo imtis tokių organizacinių priemonių ir taip perskirstyti funkcijas, kad pareiškėjui būtų suteiktos lygiavertės pareigos toms, kurias jis ėjo.

Taip pat LVAT nesutiko su atsakovo prašymu perkelti pareiškėjo atleidimo datą į dieną po to, kai vaikui suėjo 3 metai. LVAT konstatavo, jog galimybės perkelti atleidimo datą nenumato nei Valstybės tarnybos įstatymas, nei Darbo kodeksas. Be to, Valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnio 7 dalyje numatytų garantijų užtikrinimas pareiškėjui, kurio pareigybė buvo panaikinta, negali būti suprantamas taip, kad jis turėtų būti atleistas Valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 9 punkte numatytu pagrindu, kai vaikui suėjo 3 metai.

Sprenddamas dėl pareiškėjo pažeistų teisių gynimo būdo, LVAT rėmėsi Darbo kodekso (redakcija, galiojusi iki 2017 m. liepos 1 d.) 300 straipsnio 3 ir 4 dalimis bei įvertinęs tai, kad byloje nėra pateikta duomenų, kad pareiškėjo grąžinimas į valstybės tarnybą sukeltų atsakovui ypatingų ekonominių, technologinių, organizacinių ar panašių sunkumų, taip pat nenustatyta, kad pareiškėjui gali būti sudarytos nepalankios sąlygos dirbti, atsižvelgdamas į tai, jog laikotarpiu nuo neteisėto atleidimo iki šio teismo sprendimo priėmimo pareiškėjas vis dar nebuvo įsidarbinęs, sprendė, jog pareiškėjo pažeistos teisės būtų geriausiai apgintos taikant būtent DK 300 straipsnio 3 dalyje numatytą būdą, t. y. pareiškėjo grąžinimą į valstybės tarnybą į lygiavertes pareigas, priteisiant jam vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos.

Panaikinus LVAT ankstesnę nutartį, pareiškėjo apeliacinis skundas tenkintas iš dalies ir pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas ir priimtas naujas sprendimas – pareiškėjo skundas tenkintas iš dalies: panaikintas atsakovo įsakymas, pareiškėjas grąžintas į valstybės tarnybą į lygiavertes pareigas bei pareiškėjo naudai iš atsakovo priteistas vidutinis darbo užmokestis už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos.

Išplėstinės teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5093-575/2018
Teisminio proceso Nr. 3-61-3-03045-2017-5
Procesinio sprendimo kategorija 21.3.7

[Prieiga internete](#)

21.3.8. Nepriekaištingos reputacijos netekimas ar tarnybos pareigūno vardo pažeminimas

Dėl pagalbos nesuteikimo eismo įvykyje nukentėjusiam asmeniui (ne tarnybos metu), kaip pagrindo atleidimui iš tarnybos

Aptariamoje byloje ginčas kilo dėl atsakovo įsakymo, kuriuo pareiškėja atleista iš tarnybos vadovaujantis Vidaus tarnybos statuto 62 straipsnio 1 dalies 7 punktu (kai poelgiu pažeminamas pareigūno vardas).

Pirmosios instancijos teismas konstatavo, jog tarnybinio patikrinimo metu surinkti duomenys patvirtino, jog L. T. (ne pareiškėjas šioje byloje) ne tarnybos metu, neuniformuotas, vairavo jam priklausančią transporto

priemonę, o kartu su juo automobilyje važiuo ne tarnybos metu, neuniformuota pareiškėja, kuri sėdėjo keleivio pusėje. L. T., vairuodamas minėtą transporto priemonę, viršydamas leistiną greitį, atsitrenkė į priekyje važiuosio automobilio galinę dalį ir pateko į eismo įvykį, kurio metu buvo apgadintas kitas automobilis bei sužalota šio automobilio vairuotoja. Nustatyta, kad po eismo įvykio L. T. ir pareiškėja pasišalino iš eismo įvykio vietos, nepranešė apie jį Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kėdainių rajono policijos komisariato vadovams ar kitiems įgaliotiems policijos pareigūnams, taip slėpdami įvykio aplinkybes. Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Kelių eismo taisyklių nuostatomis, konstatavo, jog pareiškėja, būdama policijos pareigūne, eismo įvykio dalyvė, girdėdama žmonių riksmus ir matydama, jog po susidūrimo yra apsvirtusi kita transporto priemonė, kad automobilyje galimai yra sužalotų ir prispaustų asmenų, turėdama pareigą suteikti nukentėjusiam asmeniui medicininę pagalbą, apie tai pranešti specialiosioms tarnyboms, užtikrinti eismo įvykio vietos apsaugą ir tai, kad iš įvykio vietos nepasišalintų jos dalyviai, šių veiksmų neatliko, nesiėmė jokių veiksmų įsitikinti, ar yra sužeistų asmenų ir, ar reikia jiems pagalbos ir tyčia pasišalino iš įvykio vietos, taip palikdama kito automobilio vairuotoją pavojingoje gyvybei būklėje. Vėliau, kol nebuvo iškviesta apklausai į policiją, ji slėpė įvykio aplinkybes.

LVAT, įvertinęs byloje surinktus duomenis, konstatavo, jog tiek atsakovas, tiek pirmosios instancijos teismas taip pat iš esmės teisingai kvalifikavo pareiškėjos veiką. Teisėjų kolegija, remdamasi LVAT teismų praktika aiškinant Vidaus tarnybos statuto nuostatas dėl pareigūnų atleidimo iš vidaus tarnybos, kai jie savo poelgiu pažemina pareigūno vardą, padarė išvadą, jog pareiškėja, būdama policijos pareigūne, dirbdama vyriausiąja patrūle, pagal pareigybės aprašymą vykdydama žmogaus teisy ir laisvių apsaugą, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimą, neatidėliotinos pagalbos asmenims teikimą, nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją ir atskleidimą, saugaus eismo priežiūrą, tyčia atlikusi paminėtus veiksmus, nevykdė jai teisės aktais keliamų reikalavimų, kurie statutiniam pareigūnui yra žymiai aukštesni nei eiliniam piliečiui, o tai akivaizdžiai kelia nepasitikėjimą visa Lietuvos policijos sistema bei ją kompromituoja. Pirmosios instancijos teismas teisingai konstatavo, kad pareiškėja savo elgesiu pažemino pareigūno vardą, nes jos atlikti (neatlikti) veiksmai nėra suderinami su pareigūno etika, kurios ji turi laikytis tiek tarnybos metu, tiek ir ne tarnybos metu, ir pareigūnui keliamais aukštesnio elgesio standartais ir griežtesniais reikalavimais ne vien dėl keliamų profesinių ir bendrųjų reputacijos standartų, bet ir dėl autoriteto kitiems institucijos darbuotojams.

Teismas sutiko su apeliacinio skundo teiginiu, kad Etikos kodekso 14.5 punktas taikomas tik vairavusiems transporto priemonę ir pareiškėjos atžvilgiu taikytas nepagrįstai. Bet tai pripažinta mažareikšmiu veikos kvalifikavimo netikslumu, nekeičiančiu situacijos vertinimo iš esmės.

LVAT nutartimi pareiškėjos apeliacinis skundas atmestas, pirmosios instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas.

2018 m. spalio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4594-575/2018

Teisminio proceso Nr. 3-62-3-01674-2017-2

Procesinio sprendimo kategorija 21.3.8

[Prieiga internete](#)

30. Energetika

30.1. Elektros energetika

Dėl didelę įtaką turinčio subjekto statuso, kada Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisija praleido terminą atlikti rinkos tyrimą, kurio metu šis statusas gali būti pripažįstamas

Šioje byloje kilo ginčas dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) sprendimų, kuriais pareiškėjui nustatytos elektros energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinės ribos 2018 metams.

Apeliacinis skundas, be kita ko, buvo grindžiamas argumentu, jog ginčytas Komisijos 2017 m. lapkričio 30 d. nutarimas ir jį keičiantis 2017 m. gruodžio 20 d. nutarimas neteisėti, nes priimti vadovaujantis Komisijos 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimu, kuris neturėtų būti taikomas nustatant apelianto teikiamų energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinės ribas.

Elektros energetikos įstatymo (toliau – ir EEĮ) 67 straipsnio 1 dalis nustato, kad gamintojų ir nepriklausomų tiekėjų parduodamos elektros energijos ir rezervinės galios kainos nereguliuojamos, išskyrus atvejus, kai Komisija, vadovaudamasi Elektros energijos rinkos tyrimo taisyklėmis, ištyrusi rinką nustato, kad

toks gamintojas ar nepriklausomas tiekėjas turi didelę įtaką rinkoje ir dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo gali taikyti pernelyg dideles kainas arba naudoti kainų spaudimą, tuo darydamas žalą rinkos dalyviams. Pagal Energetikos įstatymo 66 straipsnio 3 dalį, asmuo laikomas turinčiu didelę įtaką elektros energijos rinkoje, kai, atlikus rinkos tyrimą, tai yra nustatyta Komisijos sprendimu, ir laikomas tokiu tol, kol kito rinkos tyrimo metu Komisijos sprendimu nenustatoma, kad šis asmuo didelės įtakos elektros energijos rinkoje neturi. Rinkų tyrimo taisyklių, patvirtintų Komisijos 2012 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 03-135 (toliau – ir Rinkų tyrimo taisyklės) 6 punkte nurodoma, kad rinkos tyrimas atliekamas ne rečiau nei kas penkerius metus šių taisyklių 17 punkte nurodytais rinkų atvejais.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Komisija 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimu pripažino pareiškėją didelę įtaką elektros energijos rezervinės galios rinkoje turinčiu asmeniu. Vadovaujantis šiuo nutarimu, Komisija priėmė šioje byloje ginčytus nutarimus dėl kainų nustatymo.

Pareiškėjo teigimu, vadovaujantis Rinkų tyrimo taisyklių 6 punktu, 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimo galiojimas baigėsi 2017 m. rugsėjo 28 d., todėl Komisija juo vadovaudamasi negalėjo priimti minėtų nutarimų, nes prieš priimdama nutarimus Komisija pirmiausia turėjo teisės aktų nustatyta tvarka atlikti rezervinės galios rinkos tyrimą, kurio metu būtų nuspręsta, ar pareiškėjas turi didelę įtaką elektros energijos rezervinės galios rinkoje.

Galutinės instancijos teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad sprendžiant dėl to, ar Komisija, priimdama ginčijamus minėtus nutarimus, galėjo remtis 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimu dėl pareiškėjo pripažinimo didelę įtaką elektros energijos rezervinės galios rinkoje turinčiu asmeniu, teisėjų kolegija pirmiausia vadovaujasi EEJ 66 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią asmuo laikomas turinčiu didelę įtaką elektros energijos rinkoje tol, kol kito rinkos tyrimo metu Komisijos sprendimu nenustatoma, kad šis asmuo didelės įtakos elektros energijos rinkoje neturi. Kita vertus, teisėjų kolegija, atsižvelgdama į Rinkų tyrimo taisyklių 6 punktą, pagal kurį rinkos tyrimas atliekamas ne rečiau nei kas penkerius metus, ir suprasdama, kad ginčijamų nutarimų priėmimo metu akivaizdžiai buvo praėjęs nustatytas penkerių metų terminas, pabrėžė, kad šis Rinkų tyrimo taisyklių 6 punkte įtvirtinto penkerių metų termino pažeidimas turėtų lemiamos reikšmės minėtų ginčijamų nutarimų teisėtumui tuo atveju, jei pareiškėjas nagrinėjamoje byloje įrodinėtų, kad jis nutarimų priėmimo metu buvo praradęs įtaką elektros energijos rezervinės galios rinkoje turinčio asmens statusą. Šiuo atveju pareiškėjas nepateikė duomenų, kurie leistų teisėjų kolegijai spręsti apie tai, kad ginčytų nutarimų priėmimo metu pareiškėjas buvo praradęs didelę įtaką elektros energijos rinkoje EEJ 66 straipsnio prasme.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai skundo argumentus, susijusius su 2012 m. rugsėjo 28 d. nutarimo negaliojimu 2017 m. lapkričio 30 d. nutarimo ir jį keičiančio 2017 m. gruodžio 20 d. nutarimo priėmimo metu, laikė nepagrįstais.

2018 m. spalio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-4523-822/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-04347-2017-1

Procesinio sprendimo kategorija 30.1

[Prieiga internete](#)

29. Nacionalinių, Europos Sąjungos ir užsienio institucijų finansinė parama

29.1. Paraiškų administravimas

29.1.2. Išmoky sumažinimas arba neskyrimas, kai nesilaikoma teisės aktų reikalavimų

Dėl atsiskaitymo tvarkos pakeitimo kaip esminio sąlygų keitimo viešuosiuose pirkimuose

Vykdydamas su Nacionaline mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – ir Agentūra) sudarytą paramos sutartį, kuria įsipareigojo įgyvendinti projektą, pareiškėjas reikalingai įrangai įsigyti paskelbė pirkimo konkursą. Jį laimėjo vienintelis pasiūlymą pateikęs tiekėjas, su kuriuo buvo sudarytos dvi pirkimo sutartys. Kvietime teikti pasiūlymus pareiškėjas nenustatė atsiskaitymo tvarkos, o pirkimo sutartyse nebuvo numatyta, kad atsiskaitymas pagal šias sutartis turi įvykti po galutinio įrangos perdavimo. Pareiškėjas skundė Agentūros sprendimą sumažinti pareiškėjui skirtiną paramą kaip sankciją už tai, kad šis pažeidė teisės aktų reikalavimus vykdydamas prekių pirkimą – Agentūros nuomone, pareiškėjas pažeidė pirkimo sutartyse nustatytą atsiskaitymo tvarką už įrangą atsiskaitydamas dalimis dar iki galutinio įrangos perdavimo, taip pakeisdamas esmines pirkimo sutarties sąlygas.

Galiojančios pirkimo sutarties pakeitimas gali būti laikomas esminiu, jei juo *inter alia* nustatomos sąlygos, kurios, jei būtų nurodytos pradinės sutarties sudarymo procedūros metu, būtų suteikusios galimybę dalyvauti kitiems konkurso dalyviams (pirkimas sudomintų daugiau tiekėjų). Iš tiesų galimybė gauti apmokėjimą dalimis iki prekių pristatymo, įvertinus pirkimo objektą (birių produktų pakavimo įranga), didelę pirkimo sutarčių kainą, – svarbi pirkimo sutarčių sąlyga, akivaizdžiai palengvinusi šių sutarčių vykdymą tiekėjui. Todėl tokios sąlygos nurodymas pradinės sutarčių sudarymo procedūros metu objektyviai galėjo lemti didesnį pirkimo konkurso dalyvių, galėjusių pasiūlyti palankesnę kainą, skaičių arba būtų leidęs laimėtoju pripažinti įmonei (tiekėjui) pasiūlyti mažesnę kainą. Byloje šiuo konkrečiu atveju nenustatyta duomenų, kad atsižvelgiant į protingumo, sąžiningumo bei objektyvumo kriterijus, nebuvo galima iš anksto numatyti poreikio su tiekėju atsiskaityti dalimis.

Sankcijos pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. BR1-83 patvirtintą Sankcijų paramos gavėjams, pažeidusiems pirkimų vykdymo tvarką, taikymo metodiką taikymo prasme esmine aplinkybe negali būti laikoma tai, jog atsiskaitymo tvarka apskritai nebuvo aptarta kvietime teikti pasiūlymus, kadangi sankcija šiuo atveju skirta už pasirašytos pirkimo sutarties sąlygų neteisėtą pakeitimą, o ne už kvietimo turinio neatitinkančios pirkimo sutarties pasirašymą. Agentūra sprendimą skirti 25 proc. sankciją grindė taip pat tuo, jog sumokėjus pirkimo sutarčių kainą dalimis iki prekių perdavimo pareiškėjui, buvo pagerinta tiekėjo padėtis, jo naudai pakeičiant sutarties šalių pusiausvyrą. Pagal sudarytas pirkimo sutartis už prekes turėjo būti atsiskaityta jas perdavus pareiškėjui, t. y. tiekėjas pagal sutartis įsipareigojo perduoti prekes ir tik tada reikalauti sumokėti visą pirkimo sutarčių kainą. Kainos sumokėjimas dalimis iki prekių pristatymo pareiškėjui, atsižvelgiant į tai, jog buvo mokama keturis kartus ir didelėmis sumomis, šiuo konkrečiu atveju vertintas kaip ekonominės pirkimo sutarčių šalių pusiausvyros pasikeitimas tiekėjo naudai taip, kaip nebuvo numatyta pasirašytose pirkimo sutartyse. Tai atitinka teismų praktikoje bei Viešųjų pirkimų įstatyme suformuluotą atvejį, kada galiojančios pirkimo sutarties modifikavimas laikomas esminiu sutarties sąlygų keitimu. Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, pirkimo sutarčių keitimas pripažintas esminiu jų sąlygų modifikavimu. Esminis pirkimo sutarčių keitimas reiškia, kad nagrinėjamų teisinių santykių prasme buvo sudarytos naujos sutartys be atskiro tiekėjų varžymosi, o tai neatitinka pirkimų lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų.

LVAT praktikoje ne kartą vertintos situacijos dėl pirkimo sutarčių keitimo su tiekėjais atsiskaitant dalimis iki prekių pristatymo, nors tokia galimybė pagal pasirašytų sutarčių sąlygas nebuvo numatyta. Dalinis atsiskaitymas, atliktas pažeidžiant su laimėjusiu tiekėju pasirašytos sutarties apmokėjimo tvarką, LVAT praktikoje esminio sutarties pakeitimo aspektu vertintas skirtingai, priklausomai nuo to, ar kvietime pateikti prekių, paslaugų ar darbų pasiūlymą numatyta konkreti atsiskaitymo tvarka. Kita vertus, LVAT praktikoje taip pat yra bylų, kuriose neatsižvelgiama į faktinę aplinkybę dėl kvietimo turinio išsamumo, t. y. į tai, kad jame apskritai nenurodyta atsiskaitymo tvarka.

Atsižvelgiant į šiame teismo sprendime išdėstytus motyvus, reikšminga ir sektina laikyta ta LVAT praktika, kurioje pirkimo sąlygų (kvietimo pateikti pasiūlymą) išsamumas bei detalizavimas dėl atsiskaitymo tvarkos nėra esminė aplinkybė ar sąlyga, siekiant kvalifikuoti pirkimo sutarties keitimą kaip esminį.

Atsakovo Agentūros apeliacinis skundas buvo patenkintas ir priimtas naujas sprendimas – pareiškėjo skundą atmesti.

Išplėstinės teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-214-261/2018

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-00569-2016-2

Procesinio sprendimo kategorijos: 29.1.2; 29.3

[Prieiga internete](#)

II. Administracinių bylų teisena

43. Teisė kreiptis į teismą ir jos realizavimas

43.5. Atsisakymas priimti skundą

43.5.1. Kai skundas nenagrinėtinas ABTĮ nustatyta tvarka

43.5.1.1. Aktai ar veiksmai, dėl kurių negalima pateikti skundo administraciniam teismui

Dėl politinės partijos teisės apskųsti sprendimą, susijusį su kitos politinės partijos galima politine reklama ir jos finansavimu

Teisėjų kolegija sprendė pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria teismas atsisakė priimti pareiškėjo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų skundą, teisėtumo ir pagrįstumo klausimą.

Pareiškėjas prašė panaikinti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – ir VRK) sprendimą „Dėl serialo „Naisių vasara“ ir įpareigoti VRK priimti naują sprendimą dėl minėto serialo. Pareiškėjo skundą pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti dėl to, kad nebuvo aišku, kokią subjektinę teisę ar įstatymo saugomą interesą siekiama apginti pareikštu reikalavimu. Tačiau pareiškėjas manė, kad turi teisę ginčyti VRK sprendimą.

Pareiškėjo teigimu, VRK sprendimu serialo „Naisių vasara“ nepripažinimas paslėpta reklama pažeidžia pareiškėjo interesus konkuruoti politikoje. Pareiškėjo nuomone, pasitvirtinus hipotezei, kad visas serialas pripažintinas paslėpta politine reklama, tuomet ir visos serialo kūrimo išlaidos galimai turėtų būti traktuojamos kaip neteisėta auka Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai ir jos pirmininkui, o tai jau, pasak pareiškėjo, būtų Politinių partijų įstatymo ir Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiškėjas nenurodė, kokie konkretūs serialo „Naisių vasara“ epizodai, serialo atskiros dalys galėtų būti traktuojamos kaip politinė reklama ir kad būtent tai sukelia neigiamas teises pasekmes pareiškėjui. Todėl pareiškėjo prašymas laikytas abstrakčiu. Kartu konstatuota, kad nėra aiškus ir ginčo dalykas. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo padarytai išvadai, kad iš pareiškėjo prašymo nėra aišku, kokias konkrečias neigiamas teises pasekmes pareiškėjui sukėlė (sukelia) ginčijamas sprendimas.

2018 m. spalio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-699-1062/2018

Teismo proceso Nr. 3-61-3-02734-2018-0

Procesinio sprendimo kategorija 43.5.1.1

[Prieiga internete](#)

43.9. Žyminis mokestis

43.9.4. Žyminio mokesčio grąžinimas

Dėl galimybės grąžinti žyminį mokestį po daugiau nei 2 metų nuo nutarties atsisakyti priimti skundą

Byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl žyminio mokesčio grąžinimo praėjus daugiau nei dvejiems metams nuo nutarties atsisakyti priimti pareiškimą ar jį grąžinti.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas 2015 m. liepos 14 d. nutartimi atsisakė priimti pareiškėjo skundą ir pasiūlė pareiškėjui kreiptis į Vilniaus apygardos administracinį teismą. LVAT 2015 m. rugsėjo 16 d. nutartimi pareiškėjo atskirąjį skundą atmetė ir Klaipėdos apygardos administracinio teismo nutartį paliko nepakeistą. Pareiškėjas 2018 m. liepos 18 d. padavė prašymą grąžinti 29,54 Eur žyminį mokestį, sumokėtą pirmosios instancijos teismo administracinėje byloje. Pirmosios instancijos teismas netenkino pareiškėjo prašymo, remdamasis ABTĮ 38 straipsnio 3 dalimi (redakcijos, galiojusios iki 2016 m. birželio 30 d. – 42 str. 3 d.), kadangi pareiškėjas praleido dvejų metų terminą. Pareiškėjas su tokia teismo nutartimi nesutiko, motyvuodamas tuo, jog 2015 m. liepos 14 d. nutartimi atsisakydamas priimti jo skundą, teismas neišsprendė žyminio mokesčio grąžinimo klausimo, todėl negali būti laikoma, kad pareiškėjas praleido terminą.

LVAT, įvertinęs ABTĮ 38 straipsnio 3 dalies (redakcijos, galiojusios iki 2016 m. birželio 30 d. – 42 str. 3 d.) nuostatas, sutiko su pirmosios instancijos teismo pozicija. LVAT konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, kad pareiškėjas prašymą dėl žyminio mokesčio grąžinimo teismui padavė praleidęs terminą, nes pareiškėjo skundą buvo atsisakyta priimti 2015 m. liepos 14 d. nutartimi, o prašymą jis padavė tik 2018 m. liepos 18 d. Įstatymas nenumato, jog terminas pateikti prašymą dėl žyminio mokesčio grąžinimo gali būti atnaujinamas.

LVAT nutartimi pareiškėjo atskirasis skundas atmestas, pirmosios instancijos teismo nutartis palikta nepakeista.

2018 m. spalio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-666-438/2018

Teismo proceso Nr. 3-63-3-00960-2015-8

Procesinio sprendimo kategorijos: 44.5; 43.9.4

[Prieiga internete](#)

59. Apeliacinis procesas

59.2. Bylą pagal atskiruosius skundus procesas

Dėl teismo pareigos bylą išnagrinėti iš naujo, atnaujinus procesą dėl to, kad byla buvo išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo

Teisėjų kolegija vertino pirmosios instancijos teismo nutarties, priimtą byloje, kurioje atnaujintas procesas dėl to, kad byla išnagrinėjo neteisėtos sudėties teismas, teisėtumas ir pagrįstumas.

Skundžiamos teismo nutarties turinys patvirtino, kad teismas, nagrinėjęs bylą po proceso atnaujinimo, perkėlė į teismo nutartį visus motyvus iš ankstesnio teismo sprendimo, kurį priėmė neteisėtos sudėties teismas. Skundžiamoje nutartyje pabrėžta tai, ką nustatė ankstesnis teismas savo sprendime. Be to, skundžiamoje nutartyje pažymėta, kad LVAT teisėjų kolegija atnaujino procesą administracinėje byloje, o administracinę bylą perdavė Regionų apygardos administraciniam teismui nagrinėti iš naujo tik dėl to, kad byla buvo išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo. Atnaujinus procesą, atsakovas nenurodė ir teismas nenustatė jokių aplinkybių, dėl kurių būtų pagrindas panaikinti ar pakeisti ankstesnio teismo sprendimą, todėl atsakovo prašymas jį panaikinti turi būti atmestas, o apskūstas teismo sprendimas paliktas nepakeistas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad ABTĮ 164 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta taisyklė dėl bylos, kurioje yra atnaujintas procesas, ribų, turėtų būti taikoma atsižvelgiant į tai, kokių pagrindų yra atnaujintas procesas byloje. Jeigu procesas yra atnaujintas dėl to, kad byla išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo, taisyklė dėl bylos nagrinėjimo ribų po proceso atnaujinimo neturėtų būti suprantama siaurai, kadangi visas teismo sprendimas laikomas negaliojančiu. Nurodytą išvadą patvirtina reguliavimas, įtvirtintas nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme, kur bylos išnagrinėjimas neteisėtos sudėties teismo yra pripažįstamas sprendimo negaliojimo pagrindu, o byla turi būti išnagrinėta iš naujo (ABTĮ 145 str. 1 d. 1 p., 146 str. 2 d. 1 p.). Taigi atnaujinus procesą dėl to, kad byla išnagrinėta neteisėtos sudėties teismo, byla turi būti išnagrinėta iš naujo, neapsiribojant papildomu nagrinėjimu ar vertinimu naujų aplinkybių ar naujų teisinių argumentų, neišnagrinėtų sprendime, kurį priėmė neteisėtos sudėties teismas.

Teismo nutarties turinys akivaizdžiai patvirtino, kad nepriklausomas teismas, kaip tai yra suprantama pagal ABTĮ 7 straipsnį, t. y. teismas, dėl kurio šališkumo proceso dalyviams nekilo abejonių, nenagrinėjo bylos iš naujo ir nepriėmė byloje procesinio sprendimo dėl bylos esmės. Todėl teismo nutartis panaikinta ir klausimas perduotas nagrinėti iš naujo.

2018 m. spalio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-680-602/2018

Teisminio proceso Nr. 3-63-3-00532-2017-5

Procesinio sprendimo kategorija 59.2

[Prieiga internete](#)